

SEITSMES MUUTUVA KEELE PÄEV

4. novembril 2011 toimus Tallinna Ülikooli eesti keele ja kultuuri instituudis VII muutuva keele päev. Nagu viimasel paaril aastal peeti ettekandepäev seegi kord riikliku programmi „Eesti keel ja kultuurimälu” projekti raames.

Avasõnas andsid Helle Metslang, Ilona Tragel (TÜ) ja Katre Õim (TLÜ) ülevaate muutuva keele päevadel läbi aegade peetud ettekannetest. Lisaväärtust andis nimistu sõnavõtjatest, kelle ettekanded on artiklitena jõudnud ajakirja Keel ja Kirjandus vm.

Helle Metslang, Karl Pajusalu ja Külli Habicht (TÜ) juhtisid ettekandes „Ühendavast sidesõnast küsipartikliks” tähelepanu sellele, et eesti keele peamised üldküsilause markerid on grammatiseerunud või grammatiseerumas koordinaatiivse tähendusega partiklitest ja konjunktsioonidest: küsipartikkel *kas* konjunktiivsest partiklist *kaas*, partikkel *või* disjunktiivsest sidesõnast *või*. Lisaks neile on märgata ka konjunktsiooni *aga* suundumust toimida üldküsimumuse markerina.

Liina Lindströmi (TÜ) ettekande teemaks oli agendi väljendamise vahendid passiivikonstruktsioonides viimase 200 aasta jooksul. Ta võrdles vana kirja-keelt XIX sajandi tekstides (1800–1850) ja tänapäeva eesti keelt 1990. aastate ilukirjanduskorpuses ning selgitas, miks on elatiiv agendi käändena kadunud ning miks on elusa agendi väljendamise vahendiks saanud hoopis adessiiv.

Eesti keele morfosüntaksi muutusi vaatles ka Kais Allkivi (TLÜ) oma ettekandes „Kas käbi sarnaneb kännule või kännuga? Alaleütlevaliste rektsioonilaiendite kasutusala avarumisest”. Selgub, et tänapäeval eksitakse kõige rohkem verbi *osundama* kasutamises, tarvitades seda enamjaolt paronüümse verbi *osutama* tähenduses. Alaleütlevalist rektsiooniviga esineb sõnadega *panustama*, *rajanema* ja *sarnane* või *sarnanema*.

Kristel Uihoaed (TÜ) võttis ettekandes „Verbikonstruktsioonide varieerumine eesti murretes” vaatluse alla ahelverbid ja teised kaheverbilised ühendid ning nende varieerumise. Ta osutas, et murrete klassifitseerimine mõne süntaktilise nähtuse põhjal võib viia hoopis teistsuguse murdejaotuseni, kui seni harjunud oleme.

Anni Jürine (TÜ) pidas ettekande „Sageduse mõju kaassõnauhendite grammatiseerumisel”, keskendudes eelkõige kehaosadega seotud kaassõnafraasidele.

Pille Esilon (TLÜ) kirjeldas objekti ja predikaadi definiitsuse/indefiniitsuse markerite kasutamist eesti õppijakeele objektifraasis verbi *tegema* näitel.

Aktiivse arutelu tekitas Heiki-Jaan Kaalepi (TÜ) ettekanne „Tähelepanu, tüng!”, mis näitas sõna *tüng* omapärast kujunemislugu. Eesti keele koondkorpuse andmetel ilmus kolmandaväleline vorm *tünga* kõigepealt püsiühendite *tünga tegema* ja *tünga saama* koos-

seisus. Alles hiljem hakkasid tulema ka muud vormid: *tüngasid tegema*, omastavaline teisevälteline vorm *tünga*. Ainsuse nimetavaline vorm *tüng* ilmus alles pärast neid.

Helen Plado (TÜ) vaatles kontsessiivkonjunktsiooni *kuigi*, mida kasutatakse ka mööndtingimusliku konjunktsioonina.

Keelelise tajude radadele juhatas kuulajad Anna Verschiku (TLÜ) ettekanne „Keelekontaktid blogisuhtluses ja metalingvistilises teadlikkuses”. Uurimismaterjal pärines keskkonna „Live Journal” venekeelsete blogide kolmelt kasutajalt ajavahemikust 2007–2011. Analüüsitud andmete põhjal tõdes ta, et

kasutajate eesti keele mõju avaldub peamiselt täielikus kopeerimises, valikulises kopeerimises ja keelises loovuses. Konverentsi osavõtjate muiged Anna Verschiku toodud värvivate näidete peale panid nõustuma asjaoluga, et keelekasutajate metalingvistilist teadlikkust ei tasu alahinnata.

Kuigi muutuva keele päev toimus programmi „Eesti keel ja kultuurimälu” toetusel viimast korda, avaldati lootust, et Helle Metslangi ja Ilona Trageli initsiatiivil alanud traditsioon ei katke.

JEKATERINA MIŠTŠENKO